

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

AVIZ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (nr.169 din 04.08.2021)

În conformitate cu articolul 54 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797/1996 și cu prevederile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, Direcția generală juridică a examinat proiectul menționat prin prisma legislației în vigoare și expune următoarele considerente.

I. Aspecte generale.

1. Proiectul supus avizării a fost înaintat spre examinare Parlamentului cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați, în conformitate cu prevederile art.73 din Constituție și art.47 din Regulamentul Parlamentului.

2. Prin prezentul proiect de lege se propune modificarea prevederilor Legii nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, Legii nr.39/1994 despre statutul deputatului în Parlament, precum și a unor alte legi.

3. Potrivit Notei informative, proiectul de lege supus examinării are ca obiectiv perfecționarea cadrului legislativ privind funcționarea Autorității Naționale de Integritate (ANI), prevenirea situațiilor de conflicte de interese, incompatibilități, restricții și limitări ale subiecților declarării precum și declararea corectă/corespunzătoare a averii și intereselor personale a subiecților vizați cu astfel de obligații.

4. Domeniul dat ține de competența Parlamentului și este în concordanță cu art.66 din Constituție.

5. Prin natura relațiilor sociale reglementate, inițiativa legislativă face parte din categoria legilor organice, în corespundere cu prevederile art.72 din Constituție și art.10 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

II. Obiecții și propuneri de ordin juridic.

Ținând cont de faptul că proiectul de lege nr.169/2021 vine să modifice practic în totalitate Legea nr.132/2016, inclusiv conceptul acesteia, recomandăm autorilor aplicarea prevederilor art.70 din Legea nr.100/2017 care prevede că **"Actul normativ modificat substanțial se republică conform legii, în temeiul dispoziției cuprinse în actul de modificare"**.

Urmare a examinării proiectului de lege, Direcția generală juridică constată că autorii inițiativei legislative au venit cu modificarea esențială a conceptului legii ce vizează domeniul integrității subiecților declarării averii și intereselor personale și prezintă următoarele sugestii.

• Referitor la modificările asupra Legii nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate – Art.I.

1. La punctul 1. la alin.(1) lit. c) a art.7 al Legii nr.132/2016 prin care se propune introducerea noțiunii *„cheltuielile realizate”* în calitate de indicator ce urmează a fi luat în considerare de către inspectorul de integritate la verificarea declarației de avere și interese personale, stabilim caracterul lacunar al normei în cauză.

În primul rând, pentru că în proiect nu este explicată semnificația noțiunii *„cheltuielile realizate”*, aceasta având un caracter generic și putând fi interpretată extincțiv/restrictiv, deschizând calea spre arbitrar, contrar art.23 al Constituției Republicii Moldova.

În al doilea rând, potrivit art.4 al Legii nr.133/2016, subiectul declarării nu este obligat să indice *„cheltuielile realizate”* pe parcursul exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică. Analizând normele art.4 din Legea nr.133/2016, stabilim că textul *„datoriile sub formă de debit, gaj, ipotecă, garanție, emise în beneficiul unor terți, împrumut și/sau credit, dacă valoarea lor depășește valoarea a 10 salarii medii pe economie”* ar putea fi interpretate drept *„cheltuieli realizate”*, însă, acesta, nici pe departe, nu înglobează întreaga noțiune de *„cheltuieli”* ale subiectului declarării, care ar urma a fi luate în considerare de către inspectorul de integritate la stabilirea existenței averii nejustificate prin contrapunerea veniturilor obținute și cheltuielilor realizate cu averea dobândită pe parcursul exercitării mandatului sau a funcției publice ori de demnitate publică. Respectiv, considerăm că

aplicarea unui astfel de indicator ambiguu de către inspectorii de integritate contravine cerinței de claritate a legii și nu informează subiecții declarării asupra drepturilor și obligațiilor sale.

2. La lit.d) alin.(1) art.7, ținem să precizăm că, conform Legii nr.281/2016, în textul Codului fiscal, sintagmele "Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor", "Inspectoratul Fiscal Principal de Stat", "inspectorat fiscal de stat teritorial", "inspectorat fiscal de stat specializat", "organ fiscal teritorial", "**organ fiscal**", se substituie cu cuvintele "Serviciul Fiscal de Stat". În acest sens, reținem prevederea art.54 a Legii nr.100/2017, potrivit căreia terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative.

3. Privind instituirea registrelor electronice prevăzute în alin.(3) lit.j) și k) ale art.7:

- **Registrul electronic** al persoanelor care au fost suspendate din funcție sau le-au fost încetat mandatul, raporturile de munca sau de serviciu. În sine, suspendarea nu comportă consecințe juridice pentru viitor asupra persoanei controlate, respectiv evidența situațiilor respective nu este clară din punct de vedere a oportunității.

- **Registrul de evidență a situațiilor de încetare a funcțiilor/mandatelor.** ANI ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică. Potrivit legii, interdicția se aplică de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului, iar dacă persoana nu mai ocupă funcția - de la data rămânerii definitive a actului de constatare. Așadar, observăm că Registrul existent conține deja informația despre persoanele cărora le-au încetat mandatele sau funcțiile.

- **Registrul electronic al bunurilor confiscate.** Potrivit Legii, hotărârea judecătorească rămasă definitivă, prin care se constată caracterul nejustificat al averii, se transmite Autorității spre informare și Ministerului Finanțelor spre executare. Respectiv, ținerea evidenței respective de către ANI este inoportună, or, acțiunile de mai departe sunt asigurate de către Ministerul Finanțelor.

4. La punctul 3. prin care se propune modificarea art.11, considerăm irațională excluderea testării la poligraf, întrucât poligraful s-a dovedit a fi un mijloc eficient în evaluarea veridicității informațiilor comunicate de către persoana supusă testului la poligraf. Mai mult, asupra alin.(10) și (11) ale articolului 11 din Legea nr.132/2016 s-a expus Curtea Constituțională în

Hotărîrea nr.6/2018 prin care declară prevederile acestor alineate constituționale și în această ordine de idei este oportun de a menține în vigoare redacția actuală a alineatelor (10) și (11) ale articolului 11 din Legea nr.132/2016. În motivarea concluziilor sale, Curtea a statuat că „**impunerea obligativității obținerii unui rezultat pozitiv la testul poligraf**, pentru persoanele care candidează la funcția de președinte sau de vicepreședinte al Autorității Naționale pentru Integritate, denotă lipsa unui echilibru corect între dreptul la administrarea treburilor publice și dreptul la muncă al persoanei și măsurile legale care urmăresc realizarea scopurilor legitime ale asigurării securității naționale, asigurării bunăstării economice a țării și prevenirii comiterii de infracțiuni. Curtea consideră că echilibrul corect ar putea fi asigurat numai prin *eliminarea caracterului pozitiv obligatoriu al rezultatului testului poligraf și prin coroborarea concluziilor sale cu alte probe care pot fi argumentate din punct de vedere științific.*”

5. La punctul 4. ce modifică art.12 al Legii nr.132/2016 sugerăm indicarea modalității în care este selectat reprezentantul societății civile de către Ministerul Justiției sau trimiterea la actul normativ care reglementează procedura selecției. Conducându-ne de interesul general al societății, precum că în funcțiile publice și de demnitate publică să accedă persoane cu o reputație ireproșabilă, nu putem accepta tendința de a elimina concursurile pentru ocuparea unor anumite funcții, întrucât acest fapt poate fi tratat drept evitarea vădită a principiilor transparenței, imparțialității și meritocrației, principii ce stau la baza unui stat de drept.

La art.12 alin.(1), atenționăm că în nota informativă a proiectului de lege nu se argumentează propunerea de a majora numărul membrilor Consiliului de Integritate și eficacitatea activității Consiliului format din 9 membri, mai mult, considerăm că modificările propuse privind componența Consiliului ar spori politizarea acestuia, ceea ce nu este recomandabil. Autoritățile relevante ar trebui să selecteze reprezentanții lor printr-un concurs deschis și transparent avînd la bază principiul meritocrației.

6. Punctul 5. propune modificarea art.14 al Legii nr.132/2016. Menționăm că la lit.g¹) de la alin.(1), propusă spre completarea art.14, este necesară indicarea metodelor/modalităților prin care se va realiza unificarea practicii inspectorilor de integritate de către Președintele Autorității pentru a exclude orice echivoc și a nu echivala această atribuție cu cele indicate la lit.g) alin.(1) al aceluiași articol. Ținem să menționăm că unificarea practicii de către conducerea ANI trebuie să respecte practica juridică și anume trebuie să se soldeze cu emiterea unor decizii. Astfel, atenționăm asupra acestui fapt, cu

indicarea caracterului deciziilor – obligatorii sau de recomandare.

Relevant cauzei constituie modelul indicat în Legea nr.789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, care indică la art.16 lit.c) și d) faptul că Plenul Curții Supreme de Justiție, examinează rezultatele generalizării practicii judiciare și adoptă hotărâri cu caracter explicativ; întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii. Potrivit art.17 alin.(1) și (2) al Codului de Procedură Civilă, pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, Curtea Supremă de Justiție, din oficiu, precum și la propunerea organelor profesionale, create prin lege, ale profesiilor conexe justiției, adoptă și publică hotărâri explicative și opinii consultative privind aplicarea corectă a normelor de drept și soluționarea justă a cauzelor. Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție și opiniile consultative ale colegiilor Curții Supreme de Justiție au caracter de îndrumare și nu sînt obligatorii pentru instanțele judecătorești.

Astfel, este inerentă indicarea informației scrise mai sus pentru a realiza condiția previzibilității legii, conform art.23 al Constituției.

La art. 14 din Legea nr. 132/2016, autorii proiectului au propus ca alineatul (3) să fie expus în următoarea redacție: “(3) Vicepreședintele Autorității monitorizează și evaluează exercitarea conformă a atribuțiilor de serviciu de către inspectorii de integritate, precum și supraveghează modul în care are loc respectarea de către inspectorii de integritate a practicii unificate de verificare și control aprobată de Președintele Autorității.” În acest sens, considerăm că implicarea conducerii Autorității (vicepreședinte) în activitățile de control, monitorizare și supraveghere a activității inspectorilor de integritate, chiar și post-control contravine argumentelor indicate în nota informativă a proiectului privind urmărirea obiectivului de asigurare a independenței inspectorilor de integritate față de Autoritate.

La art.14, alineatul 1) lit. b), nu prevede modificarea raporturilor de serviciu ale inspectorilor de integritate. Art. 17 alin.(2) din Legea nr.132/2016 prevede că funcția de inspector de integritate este funcție publică fiindu-i aplicabile prevederile Legii privind funcția publică, care la rândul său prevede reglementări privind numirea în funcție, modificarea sau încetarea raporturilor de serviciu. Deci, art. 14 alin.1) lit.b) trebuie să conțină și cuvântul „modifică”.

7. Punctul 8. ce prevede completarea art.19 lit. f) și i) cu norme care indică dreptul inspectorului de integritate de a solicita conducerii organizației publice sau autorității responsabile de numire în funcție a subiectului declarării, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu;

suspendarea din funcție a subiectului declarării pe perioada examinării în instanță a actului de constatare.

Este de menționat că urmează a se ține cont de jurisprudența Curții Constituționale cu referire la suspendarea raporturilor de serviciu, prin care, potrivit Hotărîrii Curții Constituționale nr.6/2016 a menționat că: „Curtea menționează că legea nu trebuie să lase la libera opțiune a angajatorului sau a autorității publice decizia de a suspenda sau nu unilateral raporturile de serviciu fără a fi stabilite condiții, modalități și criterii clare și precise (a se vedea mutatis mutandis hotărârea CEDO Milojević și alții v. Serbia din 30 ianuarie 2016).

90. Curtea reține că, potrivit Codului muncii, **suspendarea operează doar în situația în care cauza penală este trimisă în instanța de judecată, iar infracțiunea este incompatibilă cu munca prestată, însă Legea nr. 158 din 4 iulie 2008 dispune suspendarea chiar de la etapa recunoașterii în calitate de bănuit și în lipsa existenței unui raport de cauzalitate între activitatea desfășurată și infracțiunea săvârșită.**

94. În acest sens, Curtea menționează că simplul fapt că persoana a fost recunoscută în calitate de bănuit pentru săvârșirea unei infracțiuni extrinsecă raporturilor sale cu activitatea profesională pe care o desfășoară și autoritatea publică din care face parte nu poate constitui drept temei pentru suspendarea raporturilor de serviciu.

96. De asemenea, Curtea observă că, în maniera în care este reglementată suspendarea raporturilor de serviciu la art. 53 lit. c) din Legea nr. 158 din 4 iulie 2008, măsura nu oferă garanții suficiente care să excludă acțiunile arbitrare sau abuzive ale autorității publice, fiind susceptibilă a fi calificată drept subiectivă, mai ales în contextul raporturilor de muncă, care presupun o subordonare a salariatului față de angajator. Or, lipsa de claritate a prevederilor legale și a unor garanții jurisdicționale suficiente împotriva arbitrarului poate fi calificată ca o încălcare a art. 43 din Constituție combinat cu art. 54.

97. În concluzie, Curtea reține că dispozițiile art. 53 lit. c) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, care oferă dreptul autorității publice de a **suspenda raporturile de serviciu până la remiterea cauzei în instanța de judecată și în lipsa unei legături intrinseci a presupusei fapte penale comise cu funcția deținută**, transgresează principiul proporționalității, măsura fiind excesivă în raport cu obiectivul ce trebuie atins, și prin aceasta fiind contrar articolului 43 combinat cu articolul 54 din Constituție.”

Prevederile privind **”suspendarea din funcție a subiectului declarării a cărui avere a fost constatată, în totalitate sau în parte, ca fiind nejustificată, pe perioada examinării în instanța de judecată a actului de constatare”** (vezi art.7,19,27,34,35,39,40,41 Art.I din proiectul de lege) le

considerăm excesive și urmează a fi revăzute, or există pericolul creării neargumentate, contrar interesului public, a unor perturbări în activitatea instituțiilor publice, prin eventuala indisponibilizare a conducătorilor acestor instituții, fapt ce va afecta și managementul acestor instituții, dar și lipsirea pentru o perioadă nedeterminată de sursele de venit a subiectului controlului. La fel, în perspectiva în care actul de constatare nu va fi menținut de către instanța de judecată, persoanei vizate urmează să-i fie restituit venitul ratat urmare a acțiunilor ANI, ceea ce va însemna remunerarea unei prestații nerealizate.

La fel, odată ce inspectorul de integritate va putea doar propune sancțiunea cu eliberarea din funcție sau încetarea mandatului, decizia revenind angajatorului, nu există certitudinea că propunerea inspectorului va fi menținută, iar persoana va fi eliberată din funcție ulterior. Suspendarea ar putea într-un fel să fie lipsită de temei, or persoana nu va fi eliberată din funcție de către angajator. În practică, aceasta ar însemna că subiecții declarării și-ar pierde funcțiile doar în baza unei constatări de către un organ administrativ (ANI), care încă nu este confirmată de instanță. Măsura este excesivă, echivalând pe termen scurt cu eliberarea din funcție în baza unui simplu act de constatare (care este un act administrativ) din partea inspectorilor de integritate. Acest lucru este cu atât mai grav cu cât impactul ar fi resimțit atât pentru funcțiile electivă, cât și pentru funcțiile publice unde funcționării se bucură de stabilitate. Aici se va ține cont și de durata îndelungată a procedurilor judiciare în cauzele de contencios administrativ.

Măsura de suspendare din funcția publică a subiecților declarării averii și intereselor personale pe durata procedurilor judiciare de examinare a cazului este echivalentă cu eliberarea din funcție în baza unui simplu act de constatare (care este un act administrativ) din partea inspectorilor de integritate, care încă nu este confirmată de instanță. Deși concepută ca măsură temporară, ținând cont de durata examinărilor judiciare, suspendarea echivalează cu încetarea de facto a funcției. Ca atare, acordarea unui organ administrativ (conducerii organizației publice sau autorității responsabile de numire în funcție a subiectului declarării) a competenței de a decide demiterea din funcție publică a funcționarilor aleși sau desemnați, a judecătorilor și procurorilor, a conducătorilor agențiilor independente sau a funcționarilor publici și funcționarilor cu statut special, oferă posibilitatea dezvoltării unei practici arbitrare, subiective și ridică întrebări în privința existenței unui control și echilibru adecvat în scopul limitării abuzurilor potențiale.

Astfel, controlul judiciar este esențial pentru a asigura aprecierea corectă de către ANI a temeiurilor și probelor în susținerea suspendării, sau încetării raporturilor de muncă sau de serviciu. Conform procedurii descrise de

proiectul de lege, stabilim existența temeiurilor pentru aplicarea arbitrării a legii și o multitudine de premise pentru încălcarea drepturilor persoanelor supuse controlului de integritate, fapt ce poate fi evitat doar prin revizuirea procedurii descrise.

La fel, atenționăm asupra formulării defectuoase a condițiilor în care se propune introducerea dreptului inspectorului de integritate da e solicita suspendarea raporturilor de muncă și anume „În cazul în care dispozitivul actului de constatare prevede propunerea de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, sau în cazul în care persoana vizată în actul de constatare influențează sau poate influența asupra examinării obiective și imparțiale a actului de constatare.” și **alin.(3) al art.34** care indică „La solicitarea inspectorului de integritate, persoana în privința căreia s-a constatat încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale **poate fi suspendată din funcție până în momentul în care actul de constatare rămâne definitiv**”, condiții subiective, care lasă la latitudinea inspectorului de integritate decidera 1. solicitării suspendării/încetării mandatului, funcției subiectului declarării, 2. stabilirea faptului că persoana vizată în actul de constatare influențează sau poate influența asupra examinării obiective și imparțiale a actului de constatare. Or, legea nu indică condițiile în care se solicită suspendarea și încetarea mandatului, nici faptul dacă pentru inspectorul de integritate această opțiune prezintă un drept sau o obligație, și în ce condiții suntem în situația influenței/posibilei influențe asupra examinării obiective și imparțiale a actului de constatare.

Corespunzător, este necesară excluderea procedurii prin care conducerea organizației publice sau autoritatea responsabilă de numire în funcție a subiectului declarării ar decide suspendarea raporturilor de muncă sau de serviciu în baza cererii inspectorului de integritate. Unica autoritate care ar avea atribuția exclusivă de a decide asupra suspendării din funcția a subiecților declarării urmează a fi instanța de judecată, aceasta având prerogativa de a decide asupra acestor solicitări, în urma unui proces de judecată la care să participe subiectul declarării, având posibilitatea de a prezenta probe și explicații necesare în vederea apărării sale și beneficiind de toate garanțiile procesuale indicate în Codul de procedură civilă.

Art.19 lit.i), art.35 alin.(2), art.39 alin.(21), art.40 alin.(3), art.41 alin(4) din proiectul de lege prevăd suspendarea în două cazuri: „cazul în care dispozitivul actului de constatare prevede propunerea de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei vizate în actul de constatare, sau în cazul în care persoana vizată în actul de constatare influențează sau poate influența asupra examinării obiective și imparțiale a actului de constatare.” Nu este clar raționamentul de ce în legile cuprinse în

Art.III-XXXIV din proiectul de lege autorii stabilesc doar o singură condiție ce permite inspectorului de a solicita suspendarea persoanei din funcția deținută.

Sub un alt aspect, atenționăm asupra atribuției inspectorului de integritate de a solicita suspendarea din funcție a subiecților declarării, atribuție inclusă în art.7 lit.e¹) și e²), 19 lit.i), art.34 alin.(3), art.39 (2¹), art.40 alin.(3) și art.41 alin.(4) care se suprapune și vine direct în contradicție cu norma art.7 alin.(1) lit. b) și lit.c) "Atribuțiile Autorității" din Legea în vigoare ce prevede expres că această atribuție este exclusiv a ANI. În această ordine de idei, modificările propuse au ca efect dubla competență pe segmentul solicitării suspendării din funcție a subiecților declarării, **motiv pentru care este imperios de a revedea cui este atribuită această competență.**

Un alt element care îl considerăm necesar a fi oglindit în proiectul de lege este **introducerea răspunderii inspectorului de integritate pentru actul de constatare declarat nul de către instanța de judecată.** Responsabilizarea inspectorului este importantă, or în cazul anulării actului de constatare, prin care s-a solicitat suspendarea subiectului declarării, inspectorul nu poartă nici o răspundere când este vorba de despăgubirea persoanei lezate în urma suspendării.

8. Punctul 9. la art. 20 alin.(2) lit.a¹) indică o noțiune ambiguă „*motivare convingătoare*” fapt ce constituie temei pentru interpretări abuzive și nu corespunde criteriilor de claritate a legii, conform art.23 al Constituției.

Referitor la lit. e) alin.(1) al art.20 menționăm că textul „să efectueze, să solicite efectuarea evaluărilor și expertizelor pentru determinarea valorii de piață a bunurilor în procedurile de control” asimilează inspectorul de integritate cu calitatea de expert în domeniul evaluărilor bunurilor, fapt ce este inadmisibil și încalcă normele art.6 alin.(1) al Convenției Europene a Drepturilor Omului, astfel, cuvântul „să efectueze” se va înlocui cu cuvântul „să dispună sau”. În același context, solicitarea efectuării evaluărilor și expertizelor pentru determinarea valorii de piață a bunurilor de către inspectorul de integritate, urmează a fi prevăzut detaliat în proiectul de lege, în special, se va menționa de la cine se vor solicita aceste expertize și cine va suporta cheltuielile pentru aceste evaluări.

9. La punctul 11. ce vine să modifice Capitolul IV, Secțiunea 1 din lege:

- **În art.27** sunt enumerate modalitățile de efectuare a verificărilor declarațiilor de avere și interese personale. Atragem atenția asupra formulării defectuoase a textului „*verificarea dacă există aparența încălcării regimului juridic de declarare a averii și a intereselor personale*”. Noțiunea în cauză nu

prezintă o noțiune juridică, având o formulare ambiguă, care nu corespunde regulilor de tehnică legislativă. Astfel, sugerăm înlocuirea în conținutul întregului proiect de lege a noțiunii de „aparență” cu textul „suspiciune”/”bănuială”.

- La **alin.(2) al art.27**, textul „ factorilor de risc, de corupție, de vulnerabilitate a subiecților declarării sau a activității profesionale pe care o desfășoară aceștia, ” comportă un caracter coruptibil, lăsând la latitudinea subiectului posibilitatea de a decide subiectiv asupra factorilor de risc.

Nu corespunde art.23 al Constituției Republicii Moldova nici indicarea la **lit.b) alin.(6) al art.27** a posibilității redistribuirii declarațiilor spre verificare în temeiul admiterii de către președintele sau vicepreședintele Autorității a solicitării motivate a inspectorului de integritate căruia i-au fost repartizate declarațiile de avere și interese personale. Or, termenul generic „solicitare motivată” oferă loc de interpretare abuzivă a legii. Corespunzător, sugerăm indicarea expresă a temeiurilor în care inspectorul de integritate are posibilitatea să înainteze Președintelui Agenției solicitarea de redistribuire a declarațiilor aflate în gestiunea sa spre verificare.

În legătură cu faptul că în proiectul de lege se stabilește că ”declarațiile de avere urmează a fi verificate anual”, considerăm obligatorie completarea articolul 27 cu prevederi ce vor stabili că după expirarea controlul anual, în cazul apariției unor elemente noi, ce ridică suspiciuni asupra integrității persoanelor cu funcții publice, Autoritatea se va autosesiza și va efectua un control suplimentar în vederea subiectului vizat, cu întocmirea unei decizii finale.

Atenționăm asupra faptului că proiectul de lege nu prevede situația în care este supusă repetat controlului aceeași persoană. Or, atât prin metoda aleatorie, cât și drept urmare a unor eventuale sesizări din partea persoanelor fizice sau juridice poate apărea situația în care este supusă controlului același subiect de declarare. Astfel, relevant situației în cauză constituie exemplul Codului Fiscal, art.214 alin.(6), (8) potrivit căruia se indică expres că organele cu atribuții de administrare fiscală pot efectua controlul fiscal repetat **în care rezultatele controlului fiscal exercitat anterior sînt neconcludente, incomplete sau nesatisfăcătoare ori dacă ulterior au fost depistate circumstanțe ce atestă existența unor semne de încălcare fiscală și, prin urmare, se impune un nou control.**

Întru evitarea pe viitor a aplicării elementului hărțuirii subiectului declarării prin efectuarea controalelor suplimentare, considerăm necesară urmarea exemplului de mai sus și reglementarea termenului ”controlului repetat” în prezentul proiect de lege.

Ce ține de prevederile **alin.(13) și (14) ale art.27** stabilim necesitatea indicării exprese a faptului că inspectorul de integritate „*face o sesizare către Agentie*” privind efectuarea controlului averii și intereselor personale sau a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

În procesul verificării declarațiilor de avere și interese personale se constată încălcarea regimului juridic, astfel în alineatul (13) **cuvântul „aparența” se va exclude**, iar propoziția se va supune prelucrării redacționale.

- În **art.28 alin.(8) lit.b)** atenționăm asupra termenilor ”nedeunerii în termen” și ”depunerea tardivă” care în opinia noastră presupun aceeași situație. Astfel, se propune excluderea tautologiei în cauză.

- În conformitate cu prevederile Art. I din proiect, prin care se propune o nouă redacție a **art. 29** din Legea nr. 132/2016, precum și în **alin.(2) din art.28** drept temei pentru efectuarea controlului din oficiu, pot servi sesizările anonime. Reținem în acest context, că sesizarea anonimă, prin depunerea plângerii sau denunțului, potrivit art. 263 alin.(8) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova este prohibită. Totodată constatăm că, reglementări similare ce determină identificarea subiectului sesizării sunt prevăzute în art.52 alin.(2) din Constituție și în art. 75 din Codul administrativ al Republicii Moldova.

Astfel, constatăm că, redacția propusă a **art. 29** din Legea nr. 132/2016, contravine prevederilor statuate la art. 3 alin.(1) lit. d) și art. 3 alin.(4) lit.a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, ce se referă la predictibilitatea normelor juridice și corelarea proiectului actului normativ cu actele normative de același nivel cu care se află în conexiune.

- La **art.30 alin.(2)** al proiectului de lege este necesară excluderea cuvântului „poate” din textul „*Redistribuirea sesizărilor repartizate inspectorilor de integritate se poate face*” pentru a exclude eventualele interpretări abuzive.

- La art.31 alin.(2), pentru a nu crea confuzii, se vor uniformiza termenii ”proces-verbal” și ”actul”, or este vorba de unul și același document.

Referitor la ”procesul-verbal” reamintim că conform Codului administrativ procesul verbal de verificare, nu este un act administrativ individual, ci o operațiune administrativă, el nu creează, modifică sau stinge careva raporturi juridice, dar este un act premergător actului de constatare, respectiv poate fi contestat în instanța de judecată doar concomitent cu actului administrativ individual. În acest context propunem completarea articolul 31 cu alineatul (4) cu următorul conținut ”Procesul verbal poate fi contestat în instanță de judecată doar concomitent cu actului administrativ individual”.

Art.33 alin.(4), propune ca controlul averii și intereselor personale să se extindă asupra soțului/soției, părinților/socrilor și copiilor persoanei supuse controlului. Pe această cale, sugerăm ca în cuprinsul articolului 2 „Noțiuni” din Legea nr.133/2016, să se completeze noțiunea de „membru de familie”, așa încât să se regăsească noțiunile de ”părinți/socri”, ”copiii persoanei supuse controlului.”

La **alin.(5) al art.33** este neclar cine se încadrează în categoria „altor persoane”, or cercul acestora ar putea constitui o multitudine de persoane.

Urmare a acestor modificări, se vor introduce compartimentele de rigoare în cuprinsul declarației de avere și interese personale din Legea nr.133/2016.

La alin.(9) al aceluiași articol, ce ține de neprezentarea informației și a documentelor solicitate de la membrii familiei, persoanele apropiate subiectului declarării sau alte persoane menționate la alin.(5), de asemenea, nu poate constitui temei pentru constatarea drept întemeiată a suspiciunilor privind încălcarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale de către subiectul declarării. Asemenea concluzii pot fi efectuate doar bazându-se pe probe pertinente, concludente și utile, iar în lipsa lor, constatările inspectorului de integritate sunt neîntemeiate și ilegale.

Formularea echivocă de la **art.33 alin.(6)** a dreptului inspectorilor de integritate să întreprindă „*orice măsuri*” deschide calea spre arbitrar, respectiv, necesită a fi reformulată prin indicarea expresă a măsurilor legale pe care le poate întreprinde inspectorul în vederea realizării controlului.

Alineatele (7) și (8) ale art.33 oferă inspectorului de integritate toate pârghiile de a stabili proveniența bunurilor și veniturilor subiectului declarării: oferă posibilitatea prezentării informației ce adeverește veniturile și bunurile agonisite, iar în cazul persoanelor aflate peste hotare se poate recurge la adresări către instituțiile specializate din statele gazdă. Cu toate acestea, inspectorul nu întotdeauna va intra în posesia actelor probatorii, întrucât din practica creată mulți concetățeni aflați peste hotare lucrează ”la negru”, și de multe ori nu au acte confirmative privind câștigul acestora, în același timp nu putem interpreta că banii munciți sunt un venit ilicit.

Totodată, subliniem faptul că proiectul de lege nu propune soluții pentru situația în care soțul/soția, concubinul/concubina, părinții/socrii, copii, persoanele care se află la întreținerea persoanei supuse controlului, persoanele pe numele cărora au fost înscrise bunurile subiectului declarării, lucrează și au domiciliul peste hotarele țării (cum va fi posibil controlul averii și intereselor personale ale acestora, cum vor fi citați/sesizați de inspectori pentru a oferi informațiile și documentele necesare și dacă în acest caz se aplică termenul de

15 zile indicat în alin.(5) al art.33 al proiectului de lege). Apreciem că indicarea la alin.(8) al art.33 a faptului că solicitarea informației de la autoritățile competente din alte state, organizațiile și asociațiile internaționale în conformitate cu tratatele internaționale nu prezintă o soluție deplină, ori, situația în care Republica Moldova nu deține tratate bilaterale/multilaterale cu anumite țări rămâne neacoperită. Mai mult decât atât, aplicarea tratatelor se extinde asupra cooperării internaționale a entităților juridice, nu și asupra persoanelor fizice, indicate mai sus, de la care se solicită informație. Astfel, stabilim necesitatea examinării și a respectivei situații, proiectul de lege, la moment, având o carență legislativă.

Alin.(9) al art.33, în partea ce ține de faptul că lipsa prezentării din partea persoanei supuse controlului a documentelor și informației solicitate de inspectorul de integritate prezintă temei pentru constatarea drept întemeiată a suspiciunilor privind încălcarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale – încalcă art.6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (dreptul la un proces echitabil), or, nici o persoană nu poate fi obligată să mărturisească împotriva sa, aceasta având dreptul la tăcere, iar inacțiunea sa nu poate fi interpretată drept recunoașterea vinovăției sale. Argument care se aplică și **la alin.(10) al art.33 al proiectului.**

De asemenea, stabilim caracterul ambiguu al formulării de **la alin.(14) al art.33** al proiectului de lege „*solicitare motivată*”. Reiterăm necesitatea indicării exprese a cazurilor în care termenul pentru efectuarea controlului poate fi prelungit „*până cel mult 18 luni*” pentru a evita interpretările abuzive.

- **La art.34**, atragem atenția asupra caracterului ambiguu al formulării de la alin.(5) care contravine art.23 al Constituției Republicii Moldova, „*Procedura administrativă se finalizează prin emiterea sau refuz de emitere a unui act administrativ individual sau prin efectuare sau refuz de efectuare a unei operațiuni administrative.*” fiind necesar să fie indicat ce fel de acte se emit (denumirea lor exactă: decizii, dispoziții, hotărâri, procese-verbale privind ... etc.), ce fel de operațiuni administrative se au în vedere.

La fel, caracterul complex **al alin.(5) al art.34** din proiect nu corespunde normelor de tehnică legislativă și este necesar să fie divizat în mai multe alineate/subpuncte/litere.

La art.34 alin.(7) reținem că, ANI nu are prerogativa de a aplica măsuri de asigurare, Autoritatea poate solicita instanței aplicarea măsurilor de asigurare, aceasta din urmă fiind unica autoritate ce poate decide asupra măsurilor de asigurare și confiscare a averii nejustificate.

La art.35 alin.(2) textul „Suspendarea se solicită în cazul în care dispozitivul actului de constatare prevede propunerea de încetare a mandatului,

a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei vizate în actul de constatare, sau în cazul în care persoana vizată în actul de constatare influențează sau poate influența asupra examinării obiective și imparțiale a actului de constatare.” urmează a fi exclus deoarece repetă prevederile art.19 lit.i) din același proiect de lege.

Totodată, atenționăm asupra faptului că proiectul de lege prevede **dreptul subiectiv** al inspectorului de integritate de a decide asupra propunerii conducerii organizației publice sau autorității responsabile de numire în funcție a subiectului declarării: *declanșarea procedurii disciplinare și aplicarea sancțiunii sub forma de avertisment sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.* Astfel, în proiectul de lege lipsesc criteriile care să ghideze inspectorul pentru a lua deciziile în cauză. Fapt ce duce la lipsa previzibilității și transparenței legii și deschiderea căii spre aplicarea arbitrară a normei, fapt contrar art.23 al Constituției Republicii Moldova.

10. Pct.15, indică completarea art.40 cu alin.(4), însă, legea la moment prevede alin.(4) la art.40, fiind necesară corectarea erorii în cauză din proiectul de lege.

11. Pct.16, indică completarea art.41 cu alin.(3)-(5), însă, legea la moment prevede alin.(3) la art.41, fiind necesară corectarea erorii în cauză din proiectul de lege.

• **Privind modificările la Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.**

12. La punctul 1. atenționăm asupra folosirii unor noțiuni diferite în cadrul proiectului de lege respectiv: „*cheltuieli suportate*” (folosită în contextul modificării Legii nr.132/2016), „*servicii procurate*” (folosită în contextul modificării Legii nr.133/2016), fapt ce contravine art.23 al Constituției. Or, o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește în cadrul dispozițiilor generale ale actului normativ ce îl instituie și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie.

La fel, noțiunea indicată pentru „*servicii procurate- cheltuieli suportate de către subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina, în țară și în străinătate, a căror valoare pe parcursul unui an depășește 6 salarii medii lunare pe economie*” nu corespunde cu cea indicată

în nota informativă, care indică: „a căror valoare individuală cumulativă pe parcursul unui an depășește 4 salarii medii lunare pe economie”.

Încă o problemă identificată este faptul că noțiunea „servicii procurate” este folosită în întreg proiectul de lege împreună cu textul „a căror valoare pe parcursul unui an depășește 6 salarii medii pe economie” fapt ce pune sub semnul întrebării necesitatea acordării explicației de la art.2 al proiectului de lege care indică același lucru. Amintim că potrivit regulilor de tehnică legislativă, oferirea explicațiilor unor noțiuni exclude necesitatea unor ulterioare precizări pe parcursul actului normativ în cauză. Corespunzător, sugerăm revizuirea formulării noțiunii „servicii procurate”.

13. La punctul 2. atenționăm asupra caracterului ambiguu al formulării obligației subiectului declarării de a indica pe propria răspundere valoarea de piață a bunurilor imobile/mobile similare celor deținute de sine la ziua dobândirii lor. Prețul de piață (evaluare) ar putea fi solicitat doar dacă subiectul declarării cunoaște sau ar trebui să-l cunoască (de ex., dacă subiectul declarării sau altă entitate, cum ar fi banca, a efectuat estimarea bunului). În scopuri de verificare, nu este necesar de cerut valoarea reală de piață, care se poate schimba frecvent.

Respectiva obligație este una lacunară, care contravine prevederilor art.23 ale Constituției Republicii Moldova, or, aceasta nu ia în considerație lipsa de cunoștințe speciale ale subiectului declarării în domeniul evaluării bunurilor pentru a-și asuma răspunderea personală pentru veridicitatea unei asemenea evaluări, nu prevede detaliile privind: modul de obținere a datelor privind valoarea de piață a bunurilor imobile similare la ziua dobândirii lor, criteriile care trebuie luate în considerație la stabilirea valorii de piață, accesibilitatea unei asemenea informații, timpul păstrării ei (or declarația va fi depusă peste câteva luni/ani de la data procurării bunurilor). Astfel, apare întrebarea practică: cum va putea subiectul declarării să determine personal și să indice pe proprie răspundere valoarea de piață a bunului procurat cu 10/20 ani în urmă, eventual, cum va putea proba asemenea informație?

De asemenea subiectul declarării nu este expert în evaluare și poate face erori în calcularea prețului real de piață al bunurilor similare. Ținând cont de amenințarea cu sancțiuni penale pentru informații false, această obligație este disproporțională. În acest caz subiectul declarării va fi obligat prin lege să se adreseze companiilor private de evaluare a bunurilor, prețul serviciilor cărora sunt impunătoare, iar aceste cheltuieli vor fi suportate de către subiectul declarării. Astfel, putem constata favorizarea vădită și expresă a companiilor private de evaluare pe acest segment. Considerăm inadmisibilă această abordare. Mai mult, libertatea contractuală prevăzută de Codul Civil oferă

posibilitatea subiectului declarării să contracteze la prețul la care ajung de comun acord părțile, conform art.992–993. Dreptul părților de a determina liber cu cine și în ce condiții doresc să încheie un contract constituie unul dintre elementele fundamentale ale unei economii de piață, din care face parte și economia Republicii Moldova, conform art.126 alin.(1) al Constituției. Iar obligarea subiectului declarării de a indica prețul de piață a bunurilor mobile/imobile deținute în proprietate constituie o ingerință asupra acestor principii.

14. La Art.III, vizavi de suspendarea mandatului de deputat pe perioada examinării în instanța de judecată a actului de constatare, reținem asupra faptului că Constituția Republicii Moldova nu reglementează instituția „suspendării mandatului de deputat”. Cu toate acestea, este imperios necesar a cita normele constituționale potrivit cărora în exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului, aceștia fiind aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) din Constituție suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care este exercitată în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Art. 38 din Constituție statuează că voința poporului constituie baza puterii de stat. Norma art. 68 din Constituție stabilește caracteristicile mandatului parlamentar și anume, „în exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului” și „orice mandat imperativ este nul”. Acest articol valorifică fără limite mandatul reprezentativ și constituie punctul de plecare în explicarea raporturilor constituționale dintre deputat și alegătorii săi, partidul politic care l-a propulsat.

Întru interpretarea acestor dispoziții constituționale, Curtea Constituțională, prin Hotărîrea nr. 8 din 19 iunie 2012, a statuat: „34. În viziunea Curții, mandatul de parlamentar exprimă relația parlamentarului cu întregul popor, în serviciul căruia este, nu numai cu alegătorii care l-au votat, deși aceștia beneficiază de prezența parlamentarului în virtutea obligației sale de a ține legătura cu alegătorii. Astfel, sintagma „a fi în serviciul poporului” de la articolul 68 alin. (1) din Constituție înseamnă că, din momentul alegerii și până la încetarea mandatului, fiecare deputat devine reprezentantul poporului în integralitatea sa și are drept misiune să servească interesului comun, cel al poporului, și nu doar partidului din care provine.

După cum subliniază Comisia de la Veneția, „principiul constituțional de bază care interzice mandatul imperativ sau orice altă formă de retragere politică a mandatelor reprezentanților trebuie să prevaleze ca piatră de temelie a constituționalismului democratic european” (a se vedea Raportul nr. CDL-

AD(2009)027 privind mandatul imperativ și practicile similare § 39).

În sensul articolelor 61, 62, 68 și 69 din Constituție, considerăm că prin normele propuse prin prezentul proiect de lege, se restricționează drepturile deputatului în Parlament. Mandatul obținut de acesta urmare a alegerii de către popor nu poate fi temporar încetat (așa cum suspendarea, în accepțiunea Curții Constituționale echivalează cu eliberarea din funcție).

Cu titlu comparativ, analizând legislația României, potrivit art.8 alin.(2) al Legii nr.96/2006 privind statutul deputaților și al senatorilor, mandatul de deputat sau de senator nu poate fi întrerupt, suspendat sau revocat.

15. La Art.IV din proiect, ce se referă la suspendarea mandatul judecătorului Curții Constituționale, atenționăm că urmează a fi examinat suplimentar sub aspectul concordanței acesteia cu procedura stabilită în cuprinsul Legii nr. 317/1994. Potrivit normei art.16 al legii, judecătorul Curții Constituționale nu poate fi trimis în judecată contravențională sau penală fără încuviințarea prealabilă a Curții Constituționale. Norma alin.(4) prevede că **de la data încuviințării trimiterii în judecată, judecătorul Curții Constituționale este suspendat de drept din funcție.** Mecanismul propus prin prezentul proiect de lege contravine normei în vigoare, care instituie suspendarea de drept a judecătorului Curții de la data încuviințării trimiterii în judecată. Pentru un spor de claritate, proiectul trebuie să reglementeze diferit situațiile, în dependență de tipul acțiunii intentate împotriva judecătorului Curții - penale, contravenționale, administrative. Ori, în cazul intentării acțiunii contravenționale sau penale, legea în vigoare reglementează deja un mecanism de suspendare din funcție a acestuia.

16. La Art.VIII din proiect, în scop de rigoare redacțională, sursa publicării, se va substitui cu textul „(republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.451-463, art.768)”.

17. La Art.XI din proiect, atenționăm că articolul este constituit dintr-un singur punct, la alin.(3¹) după cuvintele „alin.(2) lit.c) și lit.c¹)”, urmează a se introduce cuvintele „din prezentul articol”. Obiecție valabilă și pentru alineatele (4¹) și alin.(5¹). De asemenea urmează a fi revăzute trimiterile de la „alin.(4¹) lit.l) și alin.(5¹) lit.l)”, deoarece litera „l” nu există în art.5 alin.(5) din Legea nr.768/2000 privind statutul alesului local.

18. La Art.XII, pct.2 la alin.(10) din proiect: cu referire la cuvintele „Serviciul angajatului”, urmează a fi revăzute sub aspect redacțional, astfel fiind adusă în concordanță cu Art.I pct.8 referitor la norma de modificare a art.19

lit.i) din Legea nr.132/2016 din proiect, care prevede „raporturi de muncă sau de serviciu“.

19. La Art.XIV, cu referire la suspendarea mandatului de primar, viceprimar la cererea oficiului teritorial al Cancelariei de stat sau la sesizarea Autorității Naționale de Integritate, atenționăm că potrivit prevederilor art.33 din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală, **suspendarea poate fi dispusă numai de către instanța de judecată**. Reținem că mecanismul propus prin prezentul proiect de lege este unul care implică mai multe autorități publice, birocratizându-se neargumentat procedurile în acest sens.

În partea ce ține de suspendarea mandatului de președinte și vicepreședinte de raion, potrivit proiectului de lege, acest fapt va fi decis de către consiliu, care, dacă nu adoptă decizia în cauză, decizia îi aparține oficiului teritorial al Cancelariei de Stat. Mai mult, consiliu este obligat să admită cererea ANI de suspendare, în caz contrar, ANI se va adresa oficiului teritorial al Cancelariei de Stat. Termenul în interiorul căruia consiliu urmează să examineze sesizarea ANI nu este prevăzut de proiect, ori urmează a se ține cont de faptul că acest termen poate fi unul destul de îndelungat, în condițiile în care consiliul raional se întrunește în ședințe ordinare o dată la 3 luni. Considerăm mecanismul propus ca fiind unul anevoios și care implică nejustificat mai multe autorități publice. Reiterăm observațiile expuse anterior, potrivit cărora, instanța de judecată urmează a decide, în urma unei examinări corespunzătoare, asupra cererii de suspendarea a mandatului aleșilor locali.

Tot la acest articol, la pct.4 ce se completează cu art.49¹ la alin.(2), după cuvintele „președintele, vicepreședintele” să se introducă cuvântul „ a raionului”.

20. La Art.XVI din proiect, în scop de precizie, propunem să se indice corect sursa publicării, astfel fiind „(republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.399-410, art.679)”. De asemenea, urmează ca după cuvintele „director sau director adjunct” să se introducă cuvântul „Agenției”.

21. La Art.XVII, întru claritatea normelor, sugerăm ca după cuvintele „director sau de director adjunct” să se introducă cuvântul „Serviciului”.

22. Art. XVIII, norma prevăzută la articol este ambiguă din motiv că poate crea situații de incertitudine pentru funcționarii publici care până la rămânerea definitivă a actului de constatare s-au transferat la o altă instituție publică, iar activitatea nouă a acestuia nu implică riscuri de corupție sau de

îmbogățire ilicită. Astfel, articolul urmează a fi reexaminat suplimentar pentru a nu admite ilegalități până la rămânerea definitivă a actului de constatare.

23. Totodată, acesta urmează a fi examinat prin prisma art.46 alin.(3) din Constituție, ținând cont de interpretările Curții Constituționale expuse prin Hotărîrea nr.21/2011 privind interpretarea articolului 46 alin.(3) din Constituție, prin care Curtea poate accepta că instrumentele statului de luptă împotriva corupției și criminalității organizate nu sînt întotdeauna perfecte, când se ajunge la ingerința în dreptul de proprietate, se revine la articolul 46 alin.(3) din Constituție, care prevede prezumția caracterului licit al dobândirii averii. Curtea consideră că nu există nici o rațiune care ar exclude aplicarea acestei norme în cazul funcționarilor publici sau al altor persoane salarizate de la bugetul de stat.

24. La Art.XX, la alin.(1) al art.9¹, sugerăm ca cuvintele „specificată la art.8” să se substituie cuvintele „prevăzută la art.8”.

25. La Art. XXI din proiect, cu titlu de informare, în condițiile în care Guvernatorul (Bașcan) al Unității teritoriale autonome Găgăuzia, Președintele al Adunării Populare a Unității teritoriale autonome Găgăuzia, Vicepreședintele al Adunării Populare a Unității teritoriale autonome Găgăuzia, Președintele comisiei permanente a Adunării Populare a Unității teritoriale autonome Găgăuzia, Prim-vicepreședintele și vicepreședintele Comitetului Executiv al Unității teritoriale autonome Găgăuzia sînt funcții de demnitate publică, atenționăm asupra faptului că urmează a fi modificate legile speciale prin care aceste persoane sînt numite. Acest fapt are la bază raționamentul potrivit căruia, au fost aduse modificări asupra cadrului normativ național. Astfel, neindicarea expresă va duce la un tratament diferit aplicabil subiecților declarării averii și a intereselor personale.

26. La Art.XXII, alineatele (6¹) și (6²), propunem ca după cuvintele „directorului și directorului adjunct” să se introducă cuvintele „al Centrului”.

27. La Art.XXVI, alin.(2) al art.13¹, în scop de rigoare redacțională urmează ca cuvintele „este repus în drepturi” să se substituie cu cuvintele „sînt repuși în drepturi”.

28. La Art.XXXI, alin.(6¹), în scop de rigoare redacțională urmează ca după cuvîntul „Serviciul” să se introducă cuvîntul „Vamal”.

29. La Art.XXXV:

- **la alin.(1)**, intrarea în vigoare a legii „în termen de 3 luni de la data publicării ”să se substituie cu cuvintele „la expirarea a 3 luni de la data publicării”.

- **la alin. (2)**, propunem următoare redacție a alineatului: „ Guvernul, în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu prevederile prezentei legi”, acest fapt datorându-se prevederilor art.76 din Constituție, potrivit căreia, legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

- **la alin.(3)**, după cuvântul „Parlamentul” se va introduce sintagma „Republicii Moldova”.

În opinia autorilor proiectului, realizarea noilor reglementări nu va necesita cheltuieli financiare și de altă natură, mai mult decât atât nota informativă nu conține fundamentarea economico-financiară, iar acest fapt duce la nerespectarea prevederilor art.30 din Legea nr.100/2017 care stabilește expres ”Concomitent cu elaborarea proiectului actului normativ se întocmește nota informativă la proiect, care va cuprinde câteva compartimente, inclusiv fundamentarea economico-financiară”. Proiectul de lege prevede instituirea unor noi registre, inclusiv modificările propuse la blancheta DAIP, dezvoltarea fișei de repartizare aleatorie a DAIP și a sesizărilor -toate acestea vor necesita cheltuielile. În această ordine de idei, reamintim că art.131 din Constituția Republicii Moldova prevede că ”Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sînt acceptate de Guvern. Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare”.

Legea nu reglementează în dispozițiile finale și tranzitorii aspecte importante ce țin de: - Controalele privind averea, conflictele de interese, incompatibilitățile și restricțiile, începute în condițiile procedurilor de până la data intrării în vigoare a modificărilor prin prezenta lege; - Valabilitatea actelor și acțiunilor efectuate de către inspectorii de integritate de până la intrarea în vigoare a prezentei legi; - Termenul de ajustare a declarației de avere și interese personale în cadrul sistemului electronic e - Integritate, instituirea de noi registre electronice, or, termenul de 6 luni nu poate fi suficient; - Resursele financiare necesare pentru implementarea prevederilor prezentei legi.

Întru respectarea procedurilor de tehnică legislativă proiectul de lege se va supune prelucrării redacționale.

Cu titlu de observație generală, în contextul modificărilor propuse prin prezentul proiect de lege, obiectăm asupra importanței respectării

principiului stabilității legislației și predictibilității normelor juridice (art. 3 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 100/2017). Modificările frecvente care au același obiect nu sunt binevenite pe motivul instabilității legislative și a securității raporturilor juridice. Remarcăm că, ultima modificare a Legii nr.132/2016 și a Legii nr.133/2016 a fost realizată prin Legea nr. 244 din 22.12.2020 pentru modificarea unor acte normative, care a intervenit cu modificări esențiale ce reglementează procesul de control al averii și al intereselor personale. Ulterior, Legea nr.244/2020 a fost contestată la Curtea Constituțională, care, prin Decizia nr.149/2020 a suspendat acțiunea legii. În lipsa unei decizii finale a Curții Constituționale pe subiectul constituționalității/neconstituționalității Legii nr.244/2020, există riscul ca în eventualitatea adoptării prezentului proiect normele să se suprapună.

În concluzie, Direcția generală juridică consideră că proiectul de lege necesită o examinare suplimentară și minuțioasă, avînd la bază respectarea prevederilor constituționale, cu consultarea legislației în vigoare precum și a recomandărilor organismelor internaționale, a factorilor interesați și specialiștilor în domeniu, luând în considerare obiecțiile și propunerile expuse mai sus.

Șef Direcție

Ion CREANGĂ

Ex. Viorica Stratiev - tel.022.820.584
Victoria Cașu - tel.022.820.237
Tatiana Rotaru - tel.022.820.583